

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelma

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelma 2024-2025

Johdanto

Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa haitallisesti sekä yksilöllisissä ylisukupolvisissa ketjuissa, että yhteiskunnallisesti heikentäen kansalaisten terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

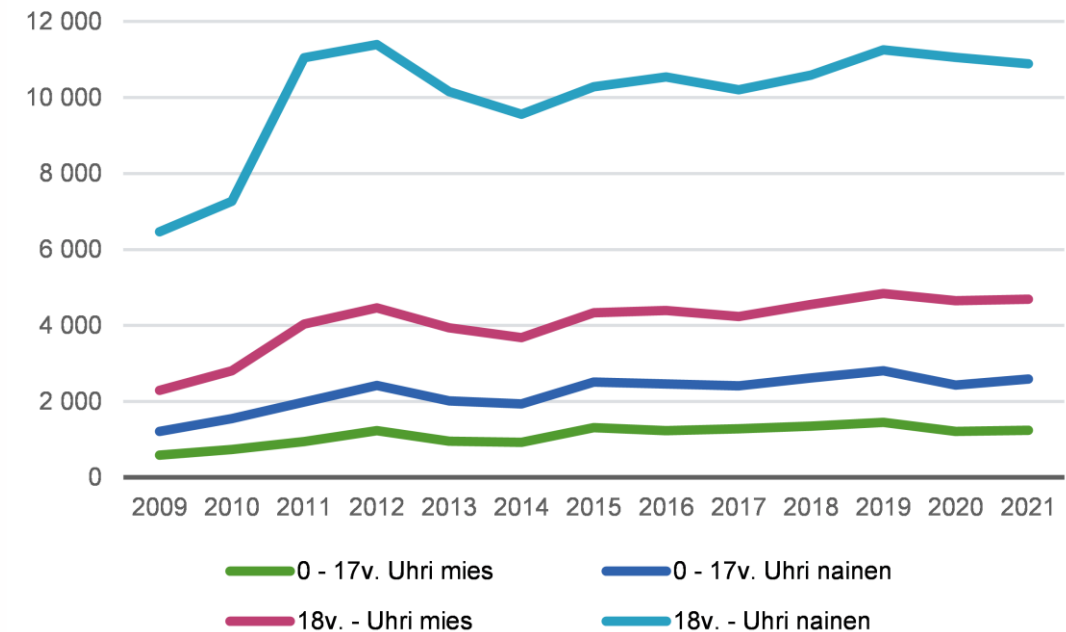
Väkivallan uhrin terveydenhuollon kustannukset vuodessa ovat merkittävästi suuremmat kuin muilla ja lapsena koettu väkivalta lisää sosiaalipalvelujen ja terveystalvelujen kustannuksia aikuisena 50 prosenttia.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan suunnitelmallista työtä, riittävää osaamista ja palveluita, sekä toimivia rakenteita. Tässä lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelmassa käymme läpi niitä toimia, joiden avulla pyrimme ehkäisemään lähisuhdeväkivaltaa Pohjois-Pohjanmaalla. Suunnitelman työstämiseksi on järjestetty yhteistyökumppaneille työpajoja ja hyödynnetty vaikuttamistoimielimiltä sekä asukastilaisuuksista saatuja näkemyksiä.

Lähisuhdeväkivalta Suomessa

- Vuonna 2021 noin 6 % naisista ja 3 % miehistä ilmoitti kokeneensa uhkailua tai väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppaninsa taholta.
- Alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset ovat lisääntyneet.
- Kansallisen arvion mukaan 16-74 –vuotiaista asukkaista moni kokee väkivaltaa nykyisessä parisuhteessaan: 19 % henkistä väkivaltaa, 6 % fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa ja 1 % seksuaalista väkivaltaa.

Pari- ja lähisuhdeväkivallan uhrin iän ja sukupuolen mukaan, vuosina 2009–2021.

Lisätietoa: [THL lähisuhdeväkivalta 2021 tilastoraportti](#), [Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointikertomuksen liite – Arjen turvallisuus](#)

Lähisuhdeväkivalta Pohjois-Pohjanmaalla

- Poliisi sai vuonna 2022 vähemmän perheväkivaltatehtäviä hätäkeskuksesta kuin vuonna 2021, rikosilmoituksia perheväkivallasta on kuitenkin kirjattu aiempaa enemmän.
- Poliisin ilmoituksia perheväkivallasta vuonna 2022 oli yhteensä 462 kappaletta ja vuonna 2021 444 kappaletta.
- Rikosilmoitusten kasvun määrä johtuu siitä, että poliisi on kyennyt tunnistamaan kotihälytystehtävillä lähisuhdeväkivallan entistä tehokkaammin.
- Rikosilmoituksissa asianomistajina olleiden henkilöiden määrässä ei ole juurikaan muutoksia.

Lapset ja lapsiperheet

- 4-5 –luokkalaisista 16 % kertoi joutuneensa heistä huolta pitävän fyysisen väkivallan uhriksi vuonna 2021.

Nuoret

- 8-9 –luokkalaisista 12 % kertoi joutuneensa heistä huolta pitävän fyysisen väkivallan uhriksi vuonna 2021.

Nuoret aikuiset, työikäiset ja ikäihmiset

- Monessa parisuhteessa on fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa.
- Myös ikäihmiset kohtaavat lähisuhdeväkivaltaa.

Lisätietoa: [Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointikertomuksen liite – Arjen turvallisuus](#)

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyä ohjaavat tekijät

- Lanzaroten sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025, [linkki tässä](#).
 - Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus sellaisiin suojelutoimenpiteisiin, joita hänen asemansa alaikäisenä sekä perheensä, yhteiskunnan ja valtion jäsenenä vaatii.
 - Sosiaali- ja terveysministeriön tekemä toimeenpanosuunnitelma sisältää 33 toimenpidettä väkivallan ehkäisyyn, lasten suojeluun väkivallalta sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistoiminnan edistämiseen seksuaalista riistoa ja seksuaaliväkivaltaa vastaan.
- Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025, [linkki tässä](#).
 - Sopimuksen tarkoituksena on naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen ja poistaminen, väkivallan uhrien suojeleminen sekä väkivallan tekijöiden saattaminen teostaan edesvastuuseen.
 - Toimeenpanosuunnitelma sisältää pitkän ajan tavoitteita sekä 36 vuosina 2022-2025 toteutettavia toimenpiteitä, joilla pyritään muun muassa tunnistamaan ja puuttumaan perheväkivaltaan ja naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.
- Hallitusohjelma 20.6.2023, [linkki tässä](#).
 - Hallitusohjelmassa sitoudutaan torjumaan väkivallan eri muotoja määrätietoisesti, monin tavoin.
 - Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, sekä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa torjutaan vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja tunnistamista erityisesti viranomaisissa, kunnissa ja hyvinvointialueilla.
 - Lisätään edellytyksiä tunnista ja puuttua poikiin ja miehiin kohdistuvaa väkivaltaa.
 - Lisätään uhrien tietoisuutta mahdollisuuksista saada suojelua ja turvaa
 - Tunnistetaan ja torjutaan kunniaan liittyvää väkivaltaa
 - Hallitus arvioi kuntia ja hyvinvointialueita velvoittavan lainsäädännön tarvetta väkivallan ehkäisyn ja väkivallan vastaisen työn rakenteiden vahvistamisessa.
- YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset Suomelle 2.6.2023, [linkki tässä](#).
 - Komitea antanut suosituksen muun muassa lapsiin kohdistuvan väkivallan, sekä seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön ehkäisystä
- Perustuslaki 11.6.1999/731, [linkki tässä](#).
 - Jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja koskemattomuuteen.
 - Julkisen vallan on turvattava jokaisen perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, [linkki tässä](#).
 - Hyvinvointialueiden täytyy järjestää sosiaalipalveluja lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta, hyväksikäytöstä ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen
 - Hyvinvointialueiden tulee varmistaa palveluissaan lasten turvallinen kasvuympäristö, sekä henkinen ja fyysinen koskemattomuus.
 - Hyvinvointialueiden tulee rakenteellisen sosiaalityön avulla tehdä tavoitteellisia toimia ja toimenpide-ehdotuksia sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi.
- THL: Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorirakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn järjestämiseksi, [linkki tässä](#).
 - Jokaiselle hyvinvointialueelle tulisi nimetä poikkihallinnollinen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä
 - Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn tulee tehdä toimintaohjelma, jonka toteutumista seurataan
 - Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn tavoitteet kirjataan osaksi hyvinvointisuunnitelmaan ja niitä seurataan osana hyvinvointikertomusta
 - Henkilöstön osaamistarpeita kartoitetaan ja ammattilaisille tarjotaan koulutusta

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Keskeiset käsitteet ja määritelmät

Mitä tarkoitetaan lähisuhdeväkivallalla?

- Väkivaltaa, jossa tekijä ja uhri ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa.
- Voi kohdistua nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. Tyypillistä on, että vaikuttaa koko uhrin lähipiiriin.
- Tapahtuu tyypillisesti kodeissa ja jää usein piiloon.
- Vuodesta 2021 lähtien, lievätkin pahoinpitelyt lähisuhteissa ovat olleet virallisen syytteen alaisia.

Perheväkivalta

- Yksi perheenjäsen kohdistaa väkivaltaa toiseen.
- Poliisin kotihälytysten tehtävälaji. Käytetään rikosten luokittelussa.

Parisuhdeväkivalta

- Läheisessä parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Jatkuessaan muuttuu usein rajummaksi ja seuraamuksiltaan vakavammaksi.
- Häpeä ja syyllisyys voivat monilla uhreilla olla este avun hakemiseen ja väkivaltaisesta suhteesta irtautumiseen.

Seurusteluväkivalta

- Nuorten parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa.
- Eroaa parisuhdeväkivallasta erityisesti siinä, että nuorilla on vielä keskeneräiset kognitiiviset ja emotionaaliset taidot.

Lähde ja lisätietoa: [Lähisuhdeväkivalta - THL](#)

Väkivallan monet muodot

• Fyysinen väkivalta

- Henkilön ruumiillisen koskemattomuuden tahallinen loukkaus.
- Esimerkiksi töniminen, lyöminen, potkiminen, tukistaminen, pään hakkaaminen, raapiminen, repiminen, ravistelu, ampuma- tai teräaseen käyttö.

• Henkinen väkivalta

- Henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahallinen vahingoittaminen.
- Esimerkiksi alistaminen, arvostelu, nimittely, vähättely, mitätöinti, huomiotta jättäminen, halveksunta, kontrollointi, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen, voimakas mustasukkaisuus, eristäminen tai itsemurhalla uhkaaminen.

• Seksuaalinen väkivalta

- Henkilön seksuaalisen koskemattomuuden tai itsemääräämisen tahallinen loukkaaminen tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai riisto.
- Esimerkiksi raiskaus, raiskauksen yritys tai seksuaalisen kanssakäymisen eri muotoihin painostaminen tai seksiin pakottaminen, seksuaalinen halventaminen, pornografiaan pakottaminen, ehkäisyn käytön kieltäminen, aborttiin pakottaminen, seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen tai altistaminen ikätasoon kuulumattomaan seksuaalisuuteen tai seksuaalisoituneeseen ilmapiiriin.

• Väkivallan uhka

- Henkilön uhkailu, pelottelu tai kiristäminen väkivallalla.
- Esimerkiksi fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkailu, pelottelu ja kiristäminen.

• Taloudellinen väkivalta

- Henkilön taloudellisiin asioihin liittyvän itsemääräämisen tahallinen loukkaaminen tai rajoittaminen.
- Esimerkiksi itsenäisen rahankäytön estäminen, taloudelliseen päätöksentekoon osallistumisen estäminen tai pakottaminen omien rahojen antamiseen toisen käyttöön.

• Laiminlyönti

- Henkilön jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteissa, joissa hän on niistä riippuvainen.
- Esimerkiksi lapsen, vammaisen henkilön tai vanhuksen ravinnon, lääkityksen tai valvonnan laiminlyönti.

• Kulttuurinen tai uskonnollinen väkivalta

- Henkilön kulttuuriin, vakaumukseen tai uskonnon harjoittamiseen liittyvän itsemääräämisen tahallinen loukkaaminen tai rajoittaminen.
- Esimerkiksi uskonnolliseen vakaumukseen pakottaminen, uskonnon harjoittamisen kieltäminen tai väkivallan käyttö uskontoon tai kulttuuriin viittaamalla.

• Vaino

- Pelkoa tai ahdistusta aiheuttava toistuva ja tahallinen uhkailu, seuraaminen, tarkkailu tai muu näihin rinnastettava toiminta.
- Esimerkiksi toistuvat, ei toivotut yhteydenotot, seuraaminen, tarkkailu tai perättömien tietojen levittäminen.

• Väkivallalle altistuminen

- Väkivallan näkeminen tai kuuleminen, väkivallan pelossa eläminen tai väkivallan seurauksien kokeminen.

• Kunniaan liittyvä väkivalta

- Henkilöön kohdistuva väkivalta tilanteessa, jossa kyseistä henkilöä epäillään yhteisöllisten siveysperiaatteiden loukkaamisesta.
- Kunniaan liittyvä väkivalta liittyy ajattelutapaan, jonka mukaan kunnia on koko perheen tai suvun yhteinen asia. Kunniaväkivalta voi ilmetä väkivallan erilaisina muotoina, esimerkiksi rajoittamisena, eristämisenä, uhkailuna, pakottamisena tai fyysisenä väkivaltana.

• Kemiallinen väkivalta

- Henkilön fyysisen tai psyykkisen hyvinvoinnin tahallinen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla.

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Miten ehkäisemme lähisuhdeväkivaltaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2024-2025?

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelma vuosille 2024-2025

Mitä teemme?	Miten teemme?	Kuka tekee?	Miten arvioimme?
Lisäämme asukkaiden tietoisuutta lähisuhdeväkivaltatyöhön liittyen	<ul style="list-style-type: none"> Tuotamme viestintäsuunnitelman, jonka avulla jaamme tietoa ja järjestämme säännöllisesti kampanjoita sekä tapahtumia 	Pohde, kunnat, järjestöt	<ul style="list-style-type: none"> Onko viestintäsuunnitelma tuotettu? Montako kampanjaa on järjestetty? Monessako tapahtumassa on viestitty lähisuhdeväkivaltatyöhön liittyen? Montako henkilöä tapahtumissa on tavoitettu?
Luomme lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöhön koordinaatioon rakenteet	<ul style="list-style-type: none"> Perustamme lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmän Selvitämme kuntien vastinparit lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöhön 	Pohde, kunnat, järjestöt	<ul style="list-style-type: none"> Onko lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä perustettu? Kyllä/Ei Monestako Pohteen kunnasta olemme saaneet vastinparin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöhön?
Teemme suunnitelmallista lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä	<ul style="list-style-type: none"> Tuotamme lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimenpideohjelman Tuotamme palvelupolkukuvauksia lähisuhdeväkivaltaan liittyen 	Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä	<ul style="list-style-type: none"> Onko lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma tuotettu? Kyllä/Ei Onko palvelupolkukuvauksia tuotettu? Kyllä/Ei
Lisäämme ammattilaisten tietoa lähisuhdeväkivaltaan liittyen	<ul style="list-style-type: none"> Kartoitamme ammattilaisten osaamistarpeet Tuotamme koulutussuunnitelman Toteutamme koulutussuunnitelman mukaisia koulutuksia 	Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä	<ul style="list-style-type: none"> Onko ammattilaisten osaamistarpeet kartoitettu kyselyllä? Kyllä/Ei Onko koulutussuunnitelma tuotettu? Kyllä/Ei Montako koulutusta on järjestetty? Moniko ammattilainen on osallistunut koulutukseen?
Laajennamme ja perustamme ammattilaisten työtä helpottavia lähisuhdeväkivaltatyön tuen rakenteita	<ul style="list-style-type: none"> Avainhenkilö -verkoston muodostaminen ja kouluttaminen Lapsiväkivaltatyön osaajaverkoston laajeneminen koko Pohteen alueelle MARAK -työryhmän laajeneminen koko Pohteen alueelle 	Pohde	<ul style="list-style-type: none"> Onko avainhenkilöverkosto muodostettu? Kyllä/Ei Monenko kunnan alueella avainhenkilöverkosto toimii? Monenko kunnan alueella lapsiväkivaltatyön osaajaverkosto toimii? Monenko kunnan alueella MARAK-työryhmä toimii?

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Vinkkejä ja ideoita lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn

Kokosimme vinkit ja ideat yhteistyökumppaneiden ja asukkaiden avulla

Vinkkejä ja ideoita lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn

Mitä asukkaat voivat tehdä?	Mitä muut voivat tehdä?
<ul style="list-style-type: none">• Vahvistaa väkivallalta suojaavia asioita omassa ja läheisten elämässä• Parantaa omien lähisuhteiden turvallisuutta: linkki• Opetella tunnistamaan paremmin lähisuhdeväkivalta ja siihen saatava apu, tuki ja palvelut. Esimerkiksi:<ul style="list-style-type: none">✓ Nettiturvakoti: linkki✓ Mielenterveystalo: linkki• Hakea apua, tukea ja palveluja ajoissa. Esimerkiksi:<ul style="list-style-type: none">✓ Mielenterveystalon omahoito-ohjelmat:<ul style="list-style-type: none">○ Tunne-elämän epävakaas: linkki○ Aggressio: linkki○ Alkoholinkäyttö: linkki○ Parisuhde: linkki○ Mustasukkaisuus: linkki○ Erokriisi: linkki○ Lapsiin kohdistuva seksuaalinen kiinnostus: linkki○ Laittoman kuvamateriaalin käyttäjä: linkki○ Lapsen haastava käytös: linkki✓ Ensi- ja turvakotien liitto: linkki<ul style="list-style-type: none">✓ Nettiturvakoti: linkki✓ Apua lähelläsi: linkki	<ul style="list-style-type: none">• Kouluttautua lähisuhdeväkivallan puhekesiotoon, tunnistamiseen ja asukkaan auttamiseen. Esimerkiksi<ul style="list-style-type: none">• Ensi- ja turvakotien liiton aineisto ammattilaisille: linkki• THL:n väkivalta-aiheiset verkkokoulut: linkki• Vahvistaa lähisuhdeväkivallan ehkäisyä kunnissa:<ul style="list-style-type: none">• THL:n verkkosivu: linkki• THL:n Tiedä ja toimi –kortti: linkki• THL:n opas kunnille ja hyvinvointialueille: linkki• Vammaisen henkilön mahdollisuus saada nopeasti apua väkivaltatilanteissa sekä kriisiapua. Tiedottamisen lisääminen em. palveluista (Vammaisneuvosto)• Jokaiselle lapselle ja nuorelle turvallinen aikuinen, jolle voi puhua (vammaisneuvosto)• Perheiden yhteinen aika, erityisen tärkeää tämä on vammaisten perheissä. Kuntien luoda mahdollisuus perheen yhteisille harrastuksille. (vammaisneuvosto)• Saavutettava viestintä lähisuhdeväkivallasta (vammaisneuvosto, omaishoitajat)• Omaishoitajien, avustajien ja ohjaajien koulutus (vammaisneuvosto)• Tietoa kerättyä yhteen paikkaan, esim. Pohteen www-sivut. Muistettava saavutettavuus ja monikanavaisuus. (vammaisneuvosto)• Huolinappi Pohteelle, mihin voi ottaa yhteyttä, kun herää huoli itsestä tai läheisestä (vammaisneuvosto)• Perheneuvolapalvelut (moniammatillinen osaaminen) (vammaisneuvosto)• Ympäristö ymmärtäisi paremmin erilaisuutta, jotta heitä osataan kohdata oikealla tavalla, ei syrjivällä (vammaisneuvosto)• Henkilöstön pysyvyys esim. Ikäihmisten palveluissa lisää turvallisuuden kokemusta (vammaisneuvosto)

Suunnitelman valmisteluun osallistuneet henkilöt ja tahot

Suunnitelmaa on valmisteltu työpajoissa, joita on järjestetty yhteistyökumppaneille sekä kehittämisasiakkaille ja kokemusasiantuntijoille. Suunnitelmaa on käsitelty useissa yhteistyökokouksissa, joiden palautteita on hyödynnetty suunnitelman valmistelussa. Kiitämme kaikkia yhteistyökumppaneitamme, kehittäjäasiakkaita sekä kokemusasiantuntijoita yhteistyöstä.

Iida-Maria Bimberg, Osallisuus-, yhdyspinta- ja hyvinvointikoordinaattori, Pohde

Marja Salonen, Palvelualuejohtaja, Pohde

Einari Viirretjärvi, Työkykykoordinaattori, Pohde

Yhteyshenkilö

Iida-Maria Bimberg

Osallisuus-, yhdyspinta- ja hyvinvointikoordinaattori

lida-maria.bimberg@pohde.fi

puh. 0406614217

www.pohde.fi